

شماره ثبت:

تاریخ ثبت:

به موجب بند ۴ مجموعه مصوبات جلسه چهل و پنجم
هیئت امنای کتابخانه‌های عمومی کشور
مورخ ۹۷/۱۱/۰۳ و تفویض اختیار صورت گرفته

«دستورالعمل ساعت فعالیت کتابخانه‌های عمومی»

در ۱۵ ماده، ۶۲ بند و ۱۲ تبصره تدوین و

از زمان ابلاغ، لازم‌الاجرا است.

علیرضا مختارپور

دبیرکل نهاد

دستورالعمل ساعت فعالیت کتابخانه‌های عمومی

کتابخانه‌های عمومی به عنوان نهادهای عمومی و خدماتی اثرگذار و مهم در حوزه فرهنگ، به برنامه‌ریزی زمانی مشخص و مدونی برای ارائه خدمات به آحاد مختلف مردم نیاز دارند. تدوین برنامه زمانی مدون، به نحوی که پاسخگوی حداکثر نیازهای جامعه مخاطبان باشد، منجر به «افزایش رضایتمندی مخاطبان»، «بهبود کیفیت خدمات‌رسانی»، «نهادینه شدن نظم و انضباط سازمانی و اداری در محیط کار» و در نهایت «افزایش بهره‌وری و اثرگذاری در کتابخانه» خواهد شد.

ماده ۱. اهداف

- ۱-۱. شفافیت و ایجاد نظم و انضباط در ارائه خدمات کتابخانه‌های عمومی؛
- ۲-۱. ایجاد رویه کاری هماهنگ در سطح کشور.

ماده ۲. تعاریف

- ۱-۲. **کتابخانه عمومی:** منظور، کتابخانه‌ای است که برای استفاده عموم ایجاد شده است. در این دستورالعمل، منظور کتابخانه‌های عمومی تحت مدیریت نهاد کتابخانه‌های عمومی در سراسر کشور است.
- ۲-۲. **ساعت فعالیت کتابخانه:** تعداد ساعات تعیین‌شده روزانه برای هر کتابخانه که باید در آن زمان به عموم افراد جامعه خدمات‌رسانی کند.
- ۳-۲. **شیفت کاری:** منظور تعداد ساعات تعیین‌شده برای کار روزانه کارکنان در چارچوب برنامه فعالیت هر کتابخانه است. شیفت‌های کاری کتابخانه‌های عمومی به سه شیفت صبح، عصر و شب تقسیم می‌شود.
- ۴-۲. **کمیته ساعت کاری نهاد:** کمیته‌ای متشکل از دو معاونت اداری و مالی و توسعه کتابخانه‌ها و ترویج کتابخوانی نهاد کتابخانه‌های عمومی به همراه نمایندگان ادارات کل حراست، منابع انسانی و امور پشتیبانی و توسعه کتابخانه‌ها که به منظور اخذ تصمیم در خصوص ساعت فعالیت کارکنان نهاد کتابخانه‌های عمومی به صورت دوره‌ای تشکیل می‌شود.

متن مورد تایید است.

علیرضا مختاریپور

دبیرکل نهاد

ماده ۳. ساعت فعالیت کتابخانه‌ها

۱-۳. ساعت فعالیت کتابخانه‌های عمومی برحسب دو شیفت کاری:

نوبت اول (صبح)	۷:۳۰ لغایت ۱۴:۰۰
نوبت دوم (عصر)	۱۳:۳۰ لغایت ۲۰:۰۰
پنجشنبه‌ها	۸:۰۰ لغایت ۱۳:۳۰

۲-۳. کتابخانه‌های دارای حداقل دو نفر نیروی انسانی موظفند در دو شیفت فعالیت نمایند و فعالیت آنها در شیفت صبح روزهای پنجشنبه به صورت گردشی و یک هفته در میان بین کارکنان هر کتابخانه خواهد بود.
تبصره. این بند مشمول نیروهای خدمات و پشتیبانی در کتابخانه‌ها نمی‌شود.

ماده ۴. ساعت کار کتابخانه‌های تک شیفت

۱-۴. کتابخانه‌های تک‌شیفت شهری باید در هر روز کاری ۶ ساعت و ۳۰ دقیقه فعالیت داشته باشند که باید بر اساس تشخیص ساعات پر مراجعه به صلاحدید استان و شهرستان به یکی از روش‌های ذیل اقدام نمایند:

الف. متناسب با ساعات پر مراجعه اعضا، ساعت موظفی در دو شیفت صبح و عصر تقسیم شود:

ب. برخی از ایام هفته صبح و سایر ایام هفته عصر:

ج. صرفاً شیفت صبح:

د. صرفاً شیفت عصر.

* در مورد کتابخانه‌های تک کتابدار به ازای حضور در روزهای پنجشنبه غیرموظف اضافه‌کار پرداخت شود.

* بر اساس زمان فعالیت مدارس، زمان تعطیلی دانش‌آموزان، اوقات فراغت جامعه مخاطب و ... ساعت پر مراجعه مشخص شود.

ماده ۵. ساعت کار کتابخانه‌های روستایی

۱-۵. در کتابخانه‌های روستایی که توسط نیروی انسانی با قرارداد ساعتی کامل فعالیت می‌کنند

مانند کتابخانه‌های تک‌شیفت عمل شود.

۲-۵. کتابخانه‌های روستایی که توسط نیروی انسانی با قرارداد کمتر از بند فوق فعالیت دارند باید متناسب با زمان (روزها و ساعات) درج شده در قرارداد و در نظر داشتن ساعات پر مراجعه کتابخانه به صلاحدید استان و شهرستان به یکی از روش‌های ذیل اقدام نمایند:

الف. متناسب با ساعات پر مراجعه اعضا، ساعت موظفی در دو شیفت صبح و عصر تقسیم شود؛

ب. برخی از ایام هفته صبح و سایر ایام هفته عصر؛

ج. صرفاً شیفت صبح؛

د. صرفاً شیفت عصر.

ماده ۶. ساعت کار کتابخانه‌های مرکزی

۱-۶. ساعت کار کتابخانه‌های مرکزی استان‌ها از ساعت ۷:۳۰ لغایت ۲۱:۰۰ است. روزهای پنجشنبه ساعت پایان کار ۱۹:۳۰ است.

۲-۶. مسئول کتابخانه مرکزی باید به‌گونه‌ای برنامه‌ریزی کند که ضمن رعایت عدالت در شیفت‌بندی، از ظرفیت حضور همه همکاران در کل بازه زمانی مذکور استفاده شود.
* همکاری کتابداران در این خصوص ضروری است.

۳-۶. افزایش ساعت فعالیت کتابخانه مرکزی، با نظر مدیرکل استان به شرح ذیل بلامانع است:

الف. شنبه تا چهارشنبه تا ساعت ۲۳:۰۰ (نیمه دوم سال تا ساعت ۲۲:۰۰)؛

ب. پنجشنبه تا ۲۴:۰۰؛

ج. روزهای جمعه و سایر ایام تعطیل از ساعت ۷:۳۰ تا ساعت ۲۰:۰۰.

ماده ۷. ساعت کار کتابخانه‌های سیار

۱-۷. ساعت فعالیت کتابخانه سیار، شامل مجموع مدت زمان ایاب و ذهاب، مدت زمان توقف در منطقه خدمت و مدت زمان حضور در کتابخانه پشتیبان جهت انجام امور پشتیبانی است.

۲-۷. در خصوص جزئیات زمان حضور در مناطق خدمت، کتابخانه پشتیبان و زمان بازرسی فنی خودرو، مطابق با «دستورالعمل کتابخانه سیار» اقدام شود.

۷-۳. به ازای حضور در روزهای پنجشنبه غیرموظف و ساعات مازاد فعالیت، به کتابدار سیار اضافه‌کار پرداخت شود.

ماده ۸. ساعت کار کتابداران بخش کودک

- ۸-۱. ساعات کار بخش کودک مطابق با ساعت کار کتابخانه در نوبت‌های کاری است.
- ۸-۲. اولویت کار در بخش کودک، با کتابداران علاقه‌مند و آموزش‌دیده است. در صورت فقدان کتابدار آموزش‌دیده و متخصص حوزه کودک، همه کتابداران کتابخانه موظف به پیگیری امورات و انجام فعالیت‌های حوزه کودک هستند.
- ۸-۳. در صورت وجود یک کتابدار آموزش‌دیده، حتی‌الامکان حضور ایشان با ساعت پر مراجعه تنظیم شود. بدیهی است عمده برنامه‌های ترویجی ویژه کودک نیز باید در این ساعات برگزار شود.

تبصره. وجود کتابدار آموزش‌دیده و ویژه کودک، وظیفه خدمت‌رسانی و اجرای برنامه‌های ویژه کودکان را از سایر کتابداران سلب نمی‌کند. همکاری سایر کتابداران در شیفت‌هایی که کتابدار کودک حضور ندارد ضروری است.

- ۸-۴. در صورت وجود دو کتابدار آموزش‌دیده کودک در کتابخانه، حضور هر دوی آنها در یک شیفت به جز در موارد استثنا و موردی (اجرای برنامه مشترک و جلسات هماهنگی و ...) ممنوع است.

ماده ۹. ساعت کار کتابداران بخش نابینایان

- ۹-۱. ساعت کار بخش نابینایان منطبق با ساعت کار کتابخانه در نوبت‌های کاری است.
- ۹-۲. در بخش‌های نابینایان دارای بیش از یک نیرو متخصص، بخش مربوطه در دو شیفت فعال خواهد بود.
- ۹-۳. در بخش‌های نابینایان که تنها توسط یک کتابدار اداره می‌شود ساعت فعالیت بخش مربوطه بر اساس تشخیص ساعات پر مراجعه به صلاح‌دید استان و شهرستان خواهد بود. ضروری است حداقل ساعت حضور در روز ۶ ساعت و ۳۰ دقیقه رعایت شود.
- ۹-۴. در روزهایی که آموزش و پرورش، مدارس ابتدایی را به علت شرایط جوی یا موارد دیگر

تعطیل اعلام می‌کند بخش نایب‌نایان کتابخانه تعطیل است.

- تبصره ۱. کتابداران کم‌بینا و نابینای این بخش نیاز به مرخصی ندارند.
- تبصره ۲. با تعطیلی بخش، کتابداران بینای شاغل در بخش نایب‌نایان، بر اساس نظر مسئول کتابخانه، موقتاً به بخش دیگر منتقل می‌شوند.

ماده ۱۰. تغییرات مصوب ساعت کار

- ۱-۱۰. در نیمه دوم سال، ساعت پایان کار کتابخانه‌ها در نوبت دوم، ۳۰ دقیقه کاهش می‌یابد. نکته. زمان شروع و پایان شیفت صبح تغییری نمی‌کند.
- ۲-۱۰. با توجه به تفاوت افق در مناطق مختلف کشور، مدیران کل مجازند مشروط به رعایت مدت زمان ساعت کار مصوب، حداکثر به میزان ۳۰ دقیقه شروع یا خاتمه فعالیت کتابخانه‌های موردنظر استان را تغییر دهند. نکته ۱. میزان تغییر در ساعت شروع و پایان هر شیفت باید برابر باشد و تغییری در مدت زمان فعالیت کتابخانه و ساعت همپوشانی شیفت‌ها، صورت نگیرد. نکته ۲. مدت زمان همپوشانی دو شیفت کاری کتابخانه‌ها حداکثر یک ساعت در نظر گرفته شود.
- ۳-۱۰. در ماه مبارک رمضان با توجه به تفاوت افق در استان‌ها، ساعت کاری نوبت اول و دوم کتابخانه‌ها با مدیریت اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان، هریک به میزان ۳۰ دقیقه کاهش می‌یابد.
- ۴-۱۰. شیفت عصر فعالیت کتابخانه‌ها در شب‌های پرفضیلت قدر به میزان یک ساعت از پایان کاهش می‌یابد.
- ۵-۱۰. شیفت صبح فعالیت کتابخانه‌ها در روزهای ۱۹ و ۲۳ ماه مبارک رمضان با دو ساعت تأخیر آغاز خواهد شد.
- ۶-۱۰. در روز عرفه شیفت دوم کتابخانه‌های عمومی تعطیل خواهد بود.
- ۷-۱۰. به‌منظور جلوگیری از خطرات احتمالی، روز سه‌شنبه آخر سال شیفت دوم کتابخانه‌های عمومی تعطیل خواهند بود. تبصره ۱. کتابخانه‌های تک‌شیفت در این روز در شیفت صبح ارائه خدمات نمایند. تبصره ۲. لزومی به حضور تمامی کتابداران در شیفت صبح نیست.

متن مورد تایید است.

علیرضا مختاریپور

مدیرکل نهاد

۸-۱۰. در ایام اربعین حسینی به منظور برگزاری پرشور مراسم پیاده‌روی کربلای معلی، مرخصی همکاران به قصد زیارت و تشریف این راهپیمایی عظیم بلامانع است.

۹-۱۰. ساعت کار نوبت دوم کتابخانه‌ها مشروط به تأمین نیروی انسانی مرد و تأیید مدیرکل استان حداکثر تا ساعت ۲۱ قابل افزایش است.

تبصره. در کتابخانه‌های واقع در مراکز استانها و مناطق پر رفت‌وآمد و همچنین کتابخانه‌های دارای نیروی حراست، نگهبان و تجهیزات امنیتی مناسب، فرصت فعالیت و همکاری برای همکاران خانم نیز مشروط به تأیید کمیته ساعت کار نهاد در ساعت شیفت شب و ایام تعطیل وجود دارد.

ماده ۱۱. درخواست کاهش ساعت کار

۱-۱۱. ادارات کل استانی می‌توانند در صورت وجود شرایط ذیل درخواست خود را مبنی بر کاهش ساعت کار کتابخانه‌های عمومی همراه با مستندات و دلایل به دبیرخانه کمیته ساعت کار ارائه نمایند:

الف) موقعیت جغرافیایی یا مکانی خاص کتابخانه (مثال: کتابخانه‌ای در شهرک‌های نظامی، فرهنگسرا و...):

ب) عدم وجود نیروی انسانی بومی و لزوم تأمین نیروی انسانی از شهرهای مجاور؛

ج) تشخیص کمبود میزان مراجعه به کتابخانه طی دوماه فعالیت مستمر.

۲-۱۱. در صورت کاهش ساعت کار کتابخانه، کتابداران موظف به جبران کمبود ساعت‌کاری خود در روزهای پنجشنبه و جمعه خواهند بود.

تبصره. جبران کسری کار، با افزایش ساعت همپوشانی بیش از یک ساعت یا افزایش کتابدار در شیفت‌های دیگر ممنوع است.

ماده ۱۲. درخواست افزایش ساعت کار

۱-۱۲. ساعت فعالیت کتابخانه‌های روستایی، سیار و تک‌شیفت به درخواست استان و پس از بررسی و تأیید توسط اداره کل توسعه کتابخانه‌ها و ابلاغ اداره کل منابع انسانی و امور پشتیبانی قابل افزایش خواهد بود.

۲-۱۲. در صورت درخواست اعضا جهت افزایش ساعت کار کتابخانه‌های مرکزی و دو شیفت، بیش

متن مورد تأیید است.

علیرضا مختاریپور
دبیرکل نهاد

از ساعات تعیین شده، مراتب جهت طرح در کمیته ساعت کاری به اداره کل منابع انسانی و پشتیبانی اعلام شود.

۱۲-۳. فعالیت کتابخانه‌ها در روزهای پنجشنبه عصر و جمعه منوط به تأیید کمیته ساعت کار است.

تبصره. کتابخانه‌های مرکزی از این امر مستثنی هستند.

۱۲-۴. در صورت تقاضای اعضا جهت افزایش ساعت فعالیت کتابخانه و عدم تمایل کتابداران جهت فعالیت در شیفت شب و ایام تعطیل به یکی از روش‌های ذیل اقدام شود:

الف. استفاده از نیروی کتابدار سایر کتابخانه‌ها در سطح شهرستان؛

ب. استفاده از نیروی ستاد استان و اداره شهرستان؛

ج. استفاده از نیروی خدمات و پشتیبانی کتابخانه‌های شهرستان جهت ارائه خدمت سالن‌های مطالعه در صورت شایستگی؛

د. استفاده از نیروی کتابدار افتخاری وفق دستورالعمل مربوطه.

۱۲-۵. کتابخانه‌های واقع در مناطق برخوردار که مشمول افزایش ساعت کار در قالب شیفت شب، فعالیت در ایام تعطیل و نوروز هستند را میتوان به صورت خودگردان اداره نمود.
نکته. تعرفه‌های اخذ شده جهت تأمین هزینه‌های جاری کتابخانه صرف خواهد شد.

ماده ۱۳. نکات اجرایی

- ۱-۱۳. ارائه خدمت به مراجعین تا ده دقیقه قبل از پایان ساعت کاری در هر شیفت الزامی است.
- ۲-۱۳. زمان نظافت کتابخانه‌ها پیش از شروع فعالیت هر شیفت (صبح و ظهر) باشد.
- ۳-۱۳. ساعت پایان کار نیروی خدمات با توجه به ساعت شروع فعالیت وی تعیین خواهد شد، لذا در صورت حضور بیش از زمان تعیین شده نیروی خدمات در کتابخانه، باید برای ایشان اضافه کار تعیین شود.
- ۴-۱۳. حضور همکاران کتابخانه‌های دو شیفت اعم از مسئول و کتابداران در نوبت‌های صبح و عصر گردشی است مگر با توافق کتابداران با یکدیگر.
- ۵-۱۳. در صورت عدم استفاده کتابخانه‌ها از دستگاه حضور و غیاب، وجود دفتر حضور و غیاب کارکنان با درج ساعت حضور و خروج ضروری است.

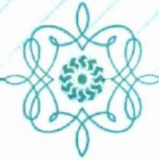

- ۶-۱۳. درج ساعت فعالیت کتابخانه‌ها علاوه بر پرتال کتابخانه‌ها در نرم‌افزار سامان، صفحات مجازی کتابخانه، در تابلو اعلانات و درب ورودی در معرض دید عموم الزامی است.
- ۷-۱۳. هرگونه تغییر در زمان فعالیت کتابخانه باید حداقل دو روز قبل از اعمال تغییرات اطلاع‌رسانی شود.
- ۸-۱۳. ساعت فعالیت همکاران دارای معلولیت شدید و خیلی شدید در صورت تأیید اداره کل استان و اداره کل منابع انسانی و امور پشتیبانی قابل کاهش است.
- * حداقل زمان مجاز فعالیت برای این دسته از همکاران ۳۴ ساعت در هفته است.
- ۹-۱۳. میزان پرداخت اضافه‌کار به همکاران متقاضی جهت فعالیت در شیفت شب، تعطیلات و ایام نوروز، با در نظر گرفتن ۴۰ درصد افزایش، علاوه بر ساعت کار عادی خواهد بود.
- ۱۰-۱۳. در روزهایی که به دلیل بروز شرایط جوی و ... ادارات از سوی استانداری یا فرمانداری تعطیل می‌شوند و یا محدودیت‌های خاص اعمال می‌شود، کتابخانه‌ها نیز تابع آن خواهند بود.
- ۱۱-۱۳. در صورت مرخصی همکاران کتابخانه، رئیس اداره شهرستان به جهت جلوگیری از تعطیلی کتابخانه ملزم به تأمین نیروی جایگزین از سایر نیروهای شهرستان است.
- * کتابداران شهرستان ملزم به همکاری در این خصوص هستند.
- ۱۲-۱۳. در صورتی که به دلیل شرایط خاص جوی، کتابدار غیربومی امکان تردد و حضور در منطقه محل خدمت را نداشته باشد. با نظر رئیس اداره شهرستان و تأیید مدیرکل استان در کتابخانه جایگزین فعالیت نماید.
- ۱۳-۱۳. در ساعات شیفت شب، ایام تعطیل و نوروز، علاوه بر فعالیت سالن‌های مطالعه، خدمات امانت، نشریات، ثبت‌نام و تمدید عضویت دایر باشد.
- تبصره. در صورت به کارگیری نیروی خدمات و پشتیبانی و یا کتابدار افتخاری در این شیفت، سایر خدمات مذکور تعطیل است.
- ۱۴-۱۳. ساعات پر مراجعه اشاره شده برای کتابخانه‌ها پس از اعلام مستندات توسط رئیس اداره شهرستان، توسط اداره کل استان تأیید و تعیین شود.
- ۱۵-۱۳. به منظور بهره‌گیری موثر و مطلوب از زمان مراجعات به کتابخانه و خدمت‌رسانی بهتر به اعضاء، ساعت کاری برخی از کتابخانه‌های عمومی، در ایام کاری و روزهای تعطیل، به

متن مورد تأیید است.

علیرضا مختاریپور

دبیرکل نهاد

تشخیص معاونت توسعه کتابخانه‌ها و نظارت معاونت اداری و مالی نهاد، به شکل شناور خواهد بود که آئین‌نامه‌ی اجرایی و کتابخانه‌های مشمول آن متعاقباً اعلام خواهد شد.

ماده ۱۴. ساعت کار کتابخانه‌های منتخب فعال در تعطیلات نوروز

۱-۱۴. ادارات کل استان‌ها موظفند کتابخانه‌های منتخب را جهت فعالیت در ایام تعطیلات نوروز، در نیمه اول اسفندماه به منظور بررسی، طرح در کمیته ساعت کاری و تأیید نهایی به اداره کل منابع انسانی و پشتیبانی اعلام نمایند. درج تاریخ، ساعت فعالیت و اسامی همکاران مشارکت‌کننده در هر کتابخانه در قالب فایل اکسل الزامی است.

۲-۱۴. معیار انتخاب کتابخانه‌های منتخب به شرح ذیل خواهد بود:

الف. کتابخانه‌های مرکزی استان، باید در تمامی ایام تعطیلات نوروز ارائه خدمات نمایند؛

ب. به جزء کتابخانه‌های مرکزی، سایر کتابخانه‌ها می‌توانند روزهای خاصی از ایام تعطیل را با توجه به معیارهای ذیل، جهت فعالیت اعلام نمایند.

* درخواست اعضا مبنی بر باز بودن کتابخانه در ایام نوروز؛

* موقعیت جغرافیایی، مرکزیت و دسترسی راحت به کتابخانه (برای اهالی منطقه و گردشگران)؛

* زیربنا و امکانات کتابخانه؛

* میزان عضو و امانت کتابخانه.

۳-۱۴. بازه زمانی فعالیت کتابخانه‌ها در این ایام، از ۲۹ اسفند لغایت پایان تعطیلات نوروز است.

۴-۱۴. نحوه فعالیت تمامی کتابخانه‌ها در سایر ایام به شکل زیر خواهد بود:

ایام	ساعت کار	شرایط
روزهای کاری (غیر تعطیل)	شنبه تا چهارشنبه: تک‌شیفت و از ساعت ۸:۳۰ الی ۱۴:۰۰ روزهای پنجشنبه: از ساعت ۹:۰۰ الی ۱۳:۳۰	در صورتی که اکثر همکاران عزیز شاغل در کتابخانه‌ای، تمایلی به استفاده از مرخصی خود در این ایام را ندارند، کتابخانه می‌تواند به صلاحدید رئیس اداره شهرستان و هماهنگی استان به صورت دو شیفت فعالیت نماید. در این صورت ساعت کاری شیفت عصر از ساعت ۱۳:۳۰ لغایت ۱۹:۰۰ خواهد بود.

۵-۱۴. فعالیت کتابخانه‌های منتخب در ایام تعطیل رسمی و جمعه‌ها مطابق با ساعت اعلام شده

ادارات کل استانی و مورد تأیید در کمیته ساعت کاری نهاد است.
 ۱۴-۶. از اواسط اسفندماه و در سطح وسیع و به نحو شایسته و مطلوب، اطلاع‌رسانی‌های لازم به
 اعضا و مراجعان صورت گیرد و از ظرفیت‌های استانی از جمله رسانه‌ها و سازمان میراث
 فرهنگی و گردشگری استفاده شود.

ماده ۱۵. نظارت بر اجرا

۱۵-۱. مقام ناظر بر اجرای صحیح ساعت کار در کتابخانه‌های عمومی استان مدیرکل استان و در
 سطح شهرستان رؤسای ادارات شهرستان‌ها هستند.

به موجب بند ۴ مجموعه مصوبات جلسه چهل و پنجم هیئت‌امنای کتابخانه‌های عمومی کشور.

مورخ ۹۷/۱۱/۰۳ و تفویض اختیار صورت‌گرفته

«دستورالعمل ساعت فعالیت کتابخانه‌های عمومی»

در ۱۵ ماده، ۶۲ بند و ۱۲ تبصره تدوین و از زمان ابلاغ، لازم‌الاجرا است.